

TERRITORIS PEL PAISATGE
Iniciatives de planificació i gestió del paisatge
en l'àmbit local a Catalunya (gener de 2018)

Primers passos cap a la xarxa de TERRITORIS PEL PAISATGE

En els últims anys s'ha constatat un creixent interès del món local de Catalunya pel paisatge. Les administracions locals han començat a veure en el paisatge un motor per al seu desenvolupament, un atractiu local, un signe de civilitat, i una via per a incrementar el nivell d'autoestima, la identitat i la qualitat de vida de les persones. Han nascut iniciatives liderades per les administracions locals i per una societat civil local cada cop més dinàmica, diversa i flexible, compromesa amb el seu territori, que a través dels valors del paisatge reflexionen sobre el model que volen per al seu territori com una via d'actualització i millora dels instruments de planejament vigents. De fet, la importància que té el paisatge en l'àmbit local queda ben palesa en el Conveni europeu del paisatge (CEP), aprovat a Florència l'octubre de l'any 2000, i en la Llei 8/2005 de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya, que esdevenen el marc de referència europeu i català per excel·lència amb relació a les polítiques de paisatge.

Aquesta tendència es fa visible amb el creixent nombre de cartes del paisatge, plans de paisatge i altres tipus d'iniciatives de posada en valor, planificació i gestió del paisatge que s'estan desenvolupant. Són iniciatives que comparteixen un mateix interès –el paisatge i el patrimoni, entesos com un bé comú –, que es valen de la proximitat, l'experiència quotidiana i el contacte directe amb el territori i la població, i que posen sobre la taula noves maneres d'apropar-se al paisatge, d'entendre'l, redescobrir-lo, pensar-hi i interactuar-hi.

L'Observatori del Paisatge de Catalunya, des dels seus inicis al 2005, està fent un seguiment de les cartes del paisatge i dels plans de paisatge existents a Catalunya i d'altres iniciatives relacionades amb el paisatge a escala local, en el marc del seu full de ruta "Catpaisatge2020. País, paisatge, futur". En aquest context, conscients del creixent número d'experiències, i coincidint amb la voluntat expressada per algunes entitats i persones que les estan impulsant, l'Observatori va creure especialment oportú reunir totes les iniciatives en una sessió de treball el 18 de maig de 2016 a la seu de l'Observatori del Paisatge, a Olot, amb l'objectiu que institucions, entitats i professionals que treballen el paisatge en l'àmbit local es coneguessin i intercanviessin les seves respectives experiències.

La trobada va posar sobre la taula, amb un debat obert, rigorós i serè, les oportunitats i els reptes que es plantegen en cada cas, així com l'interès de treballar conjuntament. Fou precisament amb aquest objectiu que el Consorci del Lluçanès i l'Observatori del Paisatge van organitzar una segona reunió de treball el 27 d'octubre de 2017, dedicada a la implicació ciutadana i dels actors en el desenvolupament de les cartes i els plans de paisatge. La reunió del Lluçanès va donar lloc al naixement de la xarxa de Territoris pel Paisatge, com a espai d'intercanvi, de debat i de treball col·lectiu sobre el desenvolupament de les diverses iniciatives locals de paisatge que es desenvolupen a Catalunya.

Visió comuna

Les diverses institucions, entitats i professionals que treballen en la gestió i planificació del paisatge en l'àmbit local comparteixen una visió comuna que es resumeix en aquests principis:

- El paisatge s'entén com la **interacció dels valors naturals i culturals**, on cada peça és part d'un conjunt, és a dir d'un paisatge, que li dóna sentit i raó de ser, i la seva herència patrimonial, simbòlica i identitària, ha de ser mantinguda i transmesa a les generacions futures.
- L'important no és tant l'atenció vers uns paisatges concrets, sinó la gestió i l'ordenació de tots els **paisatges, i en especial, els paisatges de la vida quotidiana, que són la immensa majoria del país.**
- El coneixement i reconeixement dels valors dels paisatges locals poden contribuir a la reconfiguració i la transició cap a un **nou model de valors col·lectius** (cohesió, inclusió, democràcia, integració, intercanvi, solidaritat, bellesa, etc.).
- Un **paisatge de qualitat és un actiu per al futur**. La qualitat del paisatge (tant si és urbà, periurbà, com rural) incrementa el benestar, reforça el sentiment de pertinença a un territori i l'autoestima pel lloc i, per tant, la qualitat de vida de la població. Aquesta qualitat pot esdevenir un **factor de dinamització** del territori que, a més, pot afavorir l'emprenedoria i crear ocupació en diversos sectors econòmics (coneixement, comercialització de productes de qualitat, turisme, gastronomia, cinema, disseny, etc.).
- El món local reforça l'oportunitat per a la **cooperació entre el sector públic i el privat** (empreses, fundacions, associacions, particulars, etc.) per a la conservació, la millora i la recuperació del paisatge.
- Les **unitats de paisatge**, pel fet que integren realitats paisatgístiques, dinàmiques territorials, i maneres de percebre i relacionar-se amb un territori comunes a una part de la població, esdevenen **especialment idònies per desenvolupar polítiques, estratègies i projectes de paisatge a escala local.**
- La visió del paisatge en l'àmbit local és **transversal**: implica **totes les àrees de les administracions locals**, i posa en relleu la **importància de les estratègies sectorials** amb incidència en el lloc (urbanisme, agricultura, turisme, etc.), o aquelles on el paisatge també pot suposar una **oportunitat de futur** (economia, cultura, educació, innovació, etc.).

L'escala local és idònia per construir **projectes de paisatge**, cada vegada més des de la col·lectivitat, que superin el caràcter cosmètic, ornamental o merament formal, i que potenciïn la qualitat, el caràcter i la vitalitat dels llocs, tant des d'un punt de vista físic com ambiental, econòmic, cultural i social.

- La planificació del paisatge en l'àmbit local reclama **noves formes de democràcia i de governança en el paisatge**. Obliga a reinventar-se permanentment, a ser innovadors, a assumir la **pluralitat de punts de vista** i a estar oberts a **noves formes d'organització**, i **noves eines de pacte**, de col·laboració, de corresponsabilització i de participació institucional i pública, entre tots els actors, especialment els més propers al territori.

Treball col·lectiu

Algunes de les actuacions que pot desenvolupar la xarxa de Territoris pel Paisatge són:

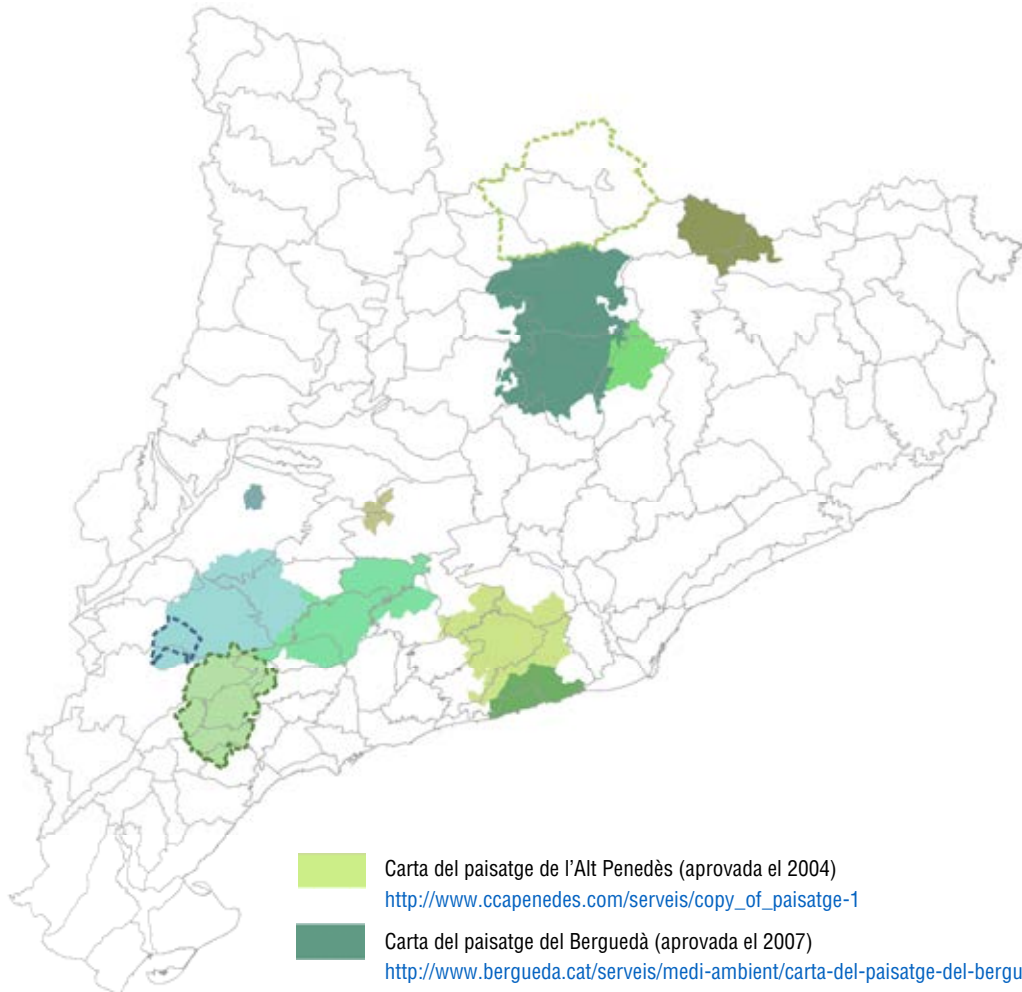
- Trobades anuals de debat i treball de les iniciatives en marxa per tractar temes d'interès comú (finançament, implicació ciutadana, incidència en les polítiques locals urbanístiques, agrícoles, turístiques, educatives, etc.).
- Generar comunitat en l'àmbit de la planificació del paisatge a escala local a través de l'intercanvi d'informació, metodologies, accions, resultats, etc.
- Compartir i donar a conèixer les actuacions que desenvolupa cada iniciativa i, en general, afavorir l'ajuda mútua.
- Crear projectes conjunts entre les diverses iniciatives.
- Conèixer altres experiències d'interès i els seus impulsors en l'àmbit europeu i internacional.
- Actualització col·lectiva de l'espai web de paisatge i món local.
- Difondre el treball realitzat per la xarxa de Territoris pel Paisatge en els mitjans de comunicació municipals, comarcals i regionals.
- Fer de pont i generar sinergies entre les diferents iniciatives i la Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, com a institució responsable de les polítiques de paisatge a Catalunya, així com amb els altres departaments de la Generalitat de Catalunya.

Iniciatives vives

Les iniciatives de planificació del paisatge en l'àmbit local que s'estan desenvolupant a Catalunya són:

- Carta del paisatge de l'Alt Penedès (aprovada el 2004)
http://www.ccapedes.com/serveis/copy_of_paisatge-1
- Carta del paisatge del Berguedà (aprovada el 2007)
<http://www.bergueda.cat/serveis/medi-ambient/carta-del-paisatge-del-bergueda/>
- Carta del paisatge de la Vall de Camprodon (aprovada el 2009)
<https://lacartadelpaisatgedelavalldecamprodon.wordpress.com/>
- Carta del paisatge del Priorat (aprovada el 2012)
<http://www.consensus.cat/priorat/>
- Carta del paisatge del Lluçanès
<http://paisatgellucanes.cat/>
- Carta del paisatge de la Conca de Barberà
<http://paisatgedelaconca.cat/>
- Carta del paisatge del Garraf
<http://www.ccgarraf.cat/pl132/ambits/tots-els-serveis/id90/carta-dels-paisatges-del-garraf.htm>
- Carta del paisatge de les Garrigues
- Pla de paisatge de Cervera (aprovat el 2015)
<http://www.cerverapaeria.cat/fixers/pla-de-paisatge/view>
- Pla de paisatge transfronterer de la Cerdanya
<http://paisatgecedanya.parc-pyrenees-catalanes.fr/>
- Pla de paisatge urbà de Linyola
- Pla de paisatge de la Granadella
- Pla de gestió del paisatge cultural Priorat-Montsant-Siurana
<http://www.candidaturapriorat.org/>

En els últims anys l'Observatori del Paisatge de Catalunya ha recollit, classificat i ordenat una selecció de les principals experiències i informacions existents arreu del món sobre promoció del paisatge a escala local. Tot queda recopilat en el web "Paisatge i món local" (<http://www.catpaisatge.net/monlocal>). Els recursos que s'inclouen són:

- Recull temàtic de propostes i orientacions definides en els catàlegs de paisatge de Catalunya destinades al món local.
- Informació bàsica sobre plans i cartes del paisatge.
- Recull de les iniciatives actives.
- Selecció, a escales diverses, d'iniciatives i projectes d'arreu del món que tenen per objectiu la conservació, la millora o la promoció del paisatge a escala local.
- Documentació de seminaris i jornades relacionats amb la temàtica.
- Publicació "La planificació del paisatge en l'àmbit local a Europa", que, a part del format imprès, també es pot consultar íntegrament en digital.
- Selecció de publicacions i articles relacionats amb aquesta temàtica i que es poden consultar al centre de documentació de l'Observatori del Paisatge.
- Recull de premsa.

Formeu part de la xarxa de Territoris pel Paisatge

Si us voleu afegir a la xarxa de Territoris pel Paisatge podeu posar-vos en contacte amb les diverses experiències o amb l'Observatori del Paisatge de Catalunya (observatori@catpaisatge.net).

